

Μεγάλη Τεσσαρακοστή: Η διακυβέρνηση του εαυτού μας (Μητροπολίτης Πειραιώς Σεραφείμ)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η αγία μας Εκκλησία την περίοδο αυτή προσφέρει στη ζωή του κάθε χριστιανού μία προσωπική ευκαιρία: να κυβερνήση τον εαυτό του, όπως λένε οι άγιοι Πατέρες. Οι ψυχικοί και σωματικοί αγώνες, ο αγώνας της νηστείας, ο αγώνας της αγρυπνίας, ο αγώνας της προσευχής, ο αγώνας της καθάρσεως και ο αγώνας στα πνευματικά καθήκοντα, που είναι πολύ περισσότερα από τις άλλες περιόδους του χρόνου, είναι οι ορίζουσες για να κυβερνηθεί πνευματικά ο νούς, η ψυχή και το σώμα, με προορισμό τη συνάντηση με τον Αναστημένο Χριστό. Ο αγωνιζόμενος άνθρωπος μέσα σε αυτήν την αγωνιστική περίοδο της Τεσσαρακοστής έρχεται αντιμέτωπος με τον εαυτό του και ανασυγκροτείται.

Πρώτη προσπάθεια είναι η μετάνοια. Αν μέσα στην καθημερινή βιοτή είναι αναπόφευκτη η πολυδιάσπαση για τις βιοτικές μέριμνες που είναι αναγκαίες και απαιτούν μεγάλη δύναμη και προσπάθεια να έρθουν σε πέρας, αφού ο άνθρωπος ζεί

και παλεύει στον κόσμο αυτό με δυσκολίες και αβεβαιότητες, εν κόπω και μόχθω νύκτα και ημέρα, εντούτοις οφείλει να αναζητά «την ψυχή του βαθιά». Η μετάνοια είναι η επανεκτίμηση των σφαλμάτων και των αποτυχιών στη σχέση του ανθρώπου με τον άλλο άνθρωπο και στη σχέση του με τον Θεό. Είναι η βέβαιη αίσθηση και επίγνωση της αμαρτίας και της ασθένειάς μας. Η μετάνοια δεν εκφράζει μία ψυχολογική αδυναμία, ούτε είναι μία λογική εκτίμηση για το πόσα λάθη έγιναν σήμερα, ούτε επίσης είναι ένας ενοχικός κρύφιος αυτοέλεγχος που πιθανότατα θα δικαιολογήσει για μία ακόμη φορά το εγώ μας. Αν ο σημερινός άνθρωπος έχει συνηθίσει να μη λογοδοτεί, να μην απολογείται και να αψηφά τον Δημιουργό του, η μετάνοια που δίδεται από τον Θεό ως χάρη, ως «δεύτερο βάπτισμα», «βάπτισμα μετανοίας» κατά τον άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο, είναι μία θαρραλέα απόφαση και πράξη: ο άνθρωπος έχει επίγνωση και συναίσθηση της αμαρτωλότητάς του, λογοδοτεί για τις αμαρτίες του με συνείδηση, απολογείται στον Θεό με ταπείνωση και ζητά το έλεός Του με παρρησία. Μετάνοια είναι η συνειδητοποίηση και κατομολόγηση των αιτιών που διέκοψαν και ανέστειλαν τη σχέση μας με τον Αγαπημένο Κύριο, και ταυτόχρονα είναι η παρακλητική αίτηση επανασύνδεσης μαζί Του. Ο άνθρωπος που βρίσκεται εν μετανοία έχει την στάση του Αδάμ που βλέπουμε στην εικόνα της Αναστάσεως. Γονυκλινής εκτείνει τα χέρια του μπροστά στον Αναστημένο Χριστό τα οποία Εκείνος κρατά σφικτά εξαιτίας της άπειρης αγάπης Του, αίροντας τον από τον θάνατο και το σκότος του Άδη προς τη Ζωή και το Άγιο Πρόσωπό Του.

Με τον τρόπο αυτό λοιπόν, ο αγωνιζόμενος άνθρωπος μέσα σε αυτήν την περίοδο της Τεσσαρακοστής αιτείται προς τον Θεό. Αιτείται και ζητά το έλεος και την Χάρη του Αγίου Πνεύματος. Στον αιώνα τούτο ο Παράκλητος, το Πνεύμα το Άγιο, πνέει και αγιάζει τον άνθρωπο και τον κόσμο για να στέκει όρθιος και να υπάρχει. Αν η πρωτοβουλία για τον πνευματικό αγώνα ανήκει στον άνθρωπο, ο ίδιος ο πνευματικός αγώνας ανήκει στο Άγιο Πνεύμα. Παράκλητος σημαίνει και είναι Αυτό το Πρόσωπο που δίνει δύναμη, που φέρνει χαρά και παρηγοριά, που αγιάζει τους πάντες και τα πάντα. Και πράγματι, το Άγιο Πνεύμα είναι Αυτό το Πρόσωπο που παρηγορεί τον αγωνιζόμενο άνθρωπο, ο οποίος ποθεί να βρεί τον τρόπο να ξαναενωθεί με τον Θεό. Το Άγιο Πνεύμα είναι Αυτό το Πρόσωπο που επιδαψιλεύει δύναμη για να αναδυθεί ο άνθρωπος από την σκοτεινιά που γεμίζει την ψυχή του. Διότι αυτή η σκοτεινιά είναι η καταθλιπτική άρνηση της χαράς. Και το Άγιο Πνεύμα φέρνει την χαρά του Θεού, ώστε να χαιρόμαστε κατά Θεόν, όπως ο απόστολος Παύλος ήξερε να χαίρεται εν μέσω διωγμών, βασάνων, λιμού και φόβου. Το Άγιο Πνεύμα λοιπόν είναι που θα πάρει ο,τι είναι του Χριστού και θα μας το φανερώσει. Το φανερώνει σε όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους που θα αγωνιστούν, θα πιστέψουν και θα αιτηθούν προς τον Θεό. Διότι ο Θεός ψάχνει τρόπο να σώσει τον αγωνιζόμενο άνθρωπο και να τον καλέσει στο ίδιο Τραπέζι με τον Αναστάντα Χριστό.

Ο αγωνιζόμενος άνθρωπος λοιπόν μέσα σε αυτήν την περίοδο της Τεσσαρακοστής αιτείται τη Χάρη για να φτάσει στη Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση με τον Σταυρωμένο και Αναστημένο Θεό.

Η Αγία Εκκλησία μας είναι το κέντρο, η κοινή τράπεζα όλων μας, εκεί που πάντοτε μας συντροφεύει ο Χριστός στην Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση. Κάθε ημέρα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής οδηγεί με ακρίβεια στην κορυφαία και σωτήρια συνάντηση με τον Αναστημένο Χριστό. Αν η εποχή μας χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια κατάργησης των εορτών του Θεού και την αντικατάστασή τους από τις εορτές των ανθρώπων, πολιτιστικού και παγανιστικού χαρακτήρα, δεν πρόκειται για κάτι άλλο παρά για την άρνηση αυτής της Μεγάλης και Λαμπρής Συνάντησης με τον Χριστό. Ο εφησυχασμός, η τρυφηλότητα και η μυωπική αυτάρκεια του ανθρώπου αρνούνται αυτή τη Συνάντηση, αρνούνται την γιορτή της μεγάλης χαράς.

Ποιοί είναι όμως οι όροι που ματαιώνουν την Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση; Όπως λέγει ο όσιος Εφραίμ ο Σύρος στην προσευχή που διαβάζουμε την περίοδο αυτή το «πνεύμα αργίας, περιεργείας, φιλαρχίας και αργολογίας» είναι οι «καθημερινές ασθένειες» του ανθρώπου οι οποίες αν δεν προληφθούν φθείρουν συνεχώς την ψυχή του.

Διότι η αργία, δηλαδή η ραθυμία και ακηδία, δημιουργεί βραδύτητα και ακινησία στον άνθρωπο. Με τη ραθυμία ο άνθρωπος δεν ξεκουράζεται αλλά βαραίνει. Παύει να κινείται, παύει να θέλει να πάει στη Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση με τον Χριστό.

Η περιέργεια φανερώνει ένα αίσθημα ανεπάρκειας, μία έλλειψη, ένα ψυχικό κενό, το οποίο με τη σειρά του παρακινεί τον άνθρωπο να το γεμίσει με πληροφορίες που τον κάνουν ακόμη περισσότερο περίεργο και βεβαίως λιγότερο σοφό και σώφρονα. Γεμίζει το κενό με κενό και όχι με την Χάρη του Θεού. Διότι αν γεμίζει με την παρουσία Του Θεού, ο άνθρωπος προετοιμάζεται για τη Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση με τον Χριστό.

Η φιλαρχία πάλι, είναι η απώλεια της ταυτότητος του ανθρώπου, ένας αποπροσανατολισμός από το «ποιος» είναι ο Θεός και «ποιος» ο άνθρωπος. Είναι ο μεγάλος πειρασμός της εξουσίας επί ανθρώπου και κόσμου. Βλέπει αφ' υψηλού, ως θεός, τον πλησίον, αισθάνεται πάντοτε ότι διαθέτει κάτι καλύτερο από τον άλλο και υπό αυτή την αυταπάτη δεν έχει κανέναν λόγο να συναντήσει τον Θεό αρνούμενος τη Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση.

Τέλος, η αργολογία είναι αυτή που συμπαρασύρει και αποδιοργανώνει πλήρως την ενότητα του ανθρώπου, όταν αυτός με αδιακρισία και αμετροέπεια εκφέρει

πολυλογία φλύαρη και περιττή, αντί να συγκρατεί και να συγκροτεί μυστικά και με πνευματική ησυχία τον λόγο του και τον εαυτό του προετοιμαζόμενος για την Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση.

Η αργία, η περιέργεια, η φιλαρχία και η αργολογία, λοιπόν, είναι οι όροι που ψυχραίνουν την καρδιά του ανθρώπου και αντιθέτως θερμαίνουν τη συνειδητή αδιαφορία, την απαξίωση, και το ανικανοποίητό του ανθρώπου. Είναι οι όροι της άρνησης της Θείας Χάριτος. Είναι οι όροι της τραγωδίας του απαγιασμού του ανθρώπου.

Ο αγωνιζόμενος άνθρωπος μέσα σε αυτήν την αγωνιστική περίοδο της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής, έχει να επιτελέσει ένα δύσκολο έργο το οποίο θέλει θάρρος και αυτοέλεγχο: να αντιστρέψει τους όρους και να κυβερνήσει τον εαυτό του. Κι αυτό θέλει σωφροσύνη, ταπεινοφροσύνη, υπομονή και αγάπη. Θέλει μετάνοια και φιλακολουθία. Θέλει άσκηση και νηστεία.

Έτσι θερμαίνουμε την καρδιά μας οι άνθρωποι. Έτσι αιτούμεθα την Χάρη του Παρακλήτου. Έτσι συναισθανόμαστε, συγχωρούμε και αγαπούμε τον πλησίον μας. Για να μπορέσουμε στο τέλος της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής να φτάσουμε στην Μεγάλη και Λαμπρή Συνάντηση της Αναστάσεως, στην Εορτή των εορτών, στην Κοινή Τράπεζα του Πάσχα όπου «ο μελιζόμενος και μη διαιρούμενος, ο πάντοτε εσθιόμενος και μηδέποτε δαπανώμενος, αλλά τους μετέχοντας αγιάζων» Αναστημένος Χριστός μας μας αναμένει με όλη Του την Αγάπη για την σωτηρία μας.